

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI,
—
POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Nemška nezadovoljnost.

Imenovanje bivšega predsednika poljskega kluba, poslanca Davida vit. Abrahamovica za poljskim ministrom-rojakom, ali boljše rečeno, ministrom za Galicijo, je vzbudila ne samo v rusinskih in socialnodemokratskih krogih veliko ogorčenje, temveč tudi pri Nemcih in v prvi vrsti pri vsenemcih in nemških nacionalcih. Prizori v torkovi seji državne zbornice so pokazali, kako neprijatelj je novi poljski minister med Nemci, ki ne morejo pozabiti dogodkov iz časa Badenijevega ministrovanja, ko je Abrahamovica kot zbornični predsednik zlomil obstrukcijo nemških nacionalcev in vsenemcev s policijsko silo. Glavna krivda je tedaj padla na ministrskega predsednika Badenija, ki je tudi po onih burnih dogodkih podal ostavko, a tedanji zbornični predsednik je sedaj minister skupaj s tedanjim svojim najhujšim nasprotnikom, sedanjim železniškim ministrom dr. pl. Derschattto.

Nemci prištevajo ministrskemu predsedniku baronu Becku glavno krivdo, da je bil imenovan poljskim ministrom od njih tako sovraženi Abrahamovica, in v njihovih vrstah se kaže velika nezadovoljnost, ki pa ne tiče samo imenovanja poljskega ministra, temveč ji je iskati pravih virov mnogo globlje. Nemci očitajo Becku, da se ne ozira na nemške želje, da je proti Slovanom popustljiv, da dosežejo Slovani pri njem vse, če pa zahtevajo Nemci kaj, pa se postavi na stališče nepristranosti. Očitajo Becku, da se je pri obravnavah o volilni reformi postavil skoraj popolnoma na stran Slovanov, da ni izpolnil obljube o zagotovitvi nemških mandatov v delegacijah, da se ne izvede pomnožitev zborničnih podpredsedniških mest, obče spoštovani nemški minister-rojak Prade se je proti volji Nemcev moral umakniti agrarcu Peschki, katerega že njegovi lastni pristaši zapuščajo. „Peschkovo stališče je vsled tega zelo omajano, in lahko je misliti, kako stoji stvar glede zastopstva splošnih nemških koristi, katero je že Pradeju bilo dosti težko“. Beck noče razširjenja nemškega ministristva, katero se je soglasno zahtevalo iz nacionalnih ozirov od vseh nemškonacionalnih poslancev iz alpskih dežel, ker — Slovenci tega nočejo. Ob prikladnem času bo celo dal Slovincem lastnega ministra, in nemški minister-rojak se bo moral boriti na dve strani.

Ali morejo nemški poslanci vzdržati tudi to najnovejše obremenitev (imenovanje Abrahamovica) in ali

morejo po vsem tem še z mirno vestjo podpirati ministrstvo Beck-Abrahamovicevo in posebno ali morejo dovoliti tako visokopolitično predlogo, kakor je nagodba?“

Res se čujejo ta izvajanja precej nevarno za Beckovo ministrstvo, posebno pa za nagodbo, ali če se pa ve, odkod izhajajo, pa dobi stvar precej drugačno lice. Vse je le bolj podobno prizoru, ki se izvrši v družini, ako mati ne da svojemu ljubljencu koščka sladkorja, katerega zahteva otrok od nje. Materin srček tudi kljubuje stopi v kot in nima več — „mame rad“, ko se pa pokaže na odprti roki sladkor, pa zopet ni objemanja ne konca ne kraja. Vse te obdolžitve in pritožbe zoper „vsenemškega“ ministrskega predsednika izhajajo namreč od onega, ki je že dolgo časa predestiniran za — dvornega svetnika v nemškem ministristvu, poslanca celovškega mesta, Johanna Wolfganga Doberniga. Ker je v zadnjem času nekoliko potihnilo govorjenje, da se Dobernigu izpolni njegova srčna želja — Dobernig je kot privatnik samo lastnik celovških „Freie Stimmen“, lista, ki izhaja dvakrat na teden in ima kakih 1200 naročnikov — je seveda treba nekoliko poropotati proti mamici vladi kajti sicer ne bo — „cukerčka“. Potemtakem pač lahko ministrski predsednik Beck popolnoma mirno spi, nemški nacionalci mu ne bodo delali zaprek pri nagodbi, saj so mu sami povedali, da jih je prav lahko potolažiti.

Umljivo pa je, da nemški nacionalci niso prav zadovoljni z nemškim ministrom rojakom Peschko, kajti mož je agrarec in se gotovo v prvi vrsti briga za koristi nemškega kmetijskega prebivalstva kot takega, ker pač ve, da od samega hujskanja ljudstvo nima kaj vtakniti v usta. Prade je bil pač energičnejši in tudi sposobnejši za to mesto. Sploh pa je najbrž v nemškonacionalnem taboru veliko možakov, ki visoko mislijo o svojih sposobnostih in bi najrajši sami sebe videli na pozlačenem stolu nemškega ministra rojaka. Bilo bi skoraj treba, da bi se ustanovilo za vsakega nemškonacionalnega kričača posebno ministrstvo, ali pa vsaj dvorno svetništvo, potem bi bili ti ljudje najbrž zadovoljni.

Čuditi se torej ni, da nihče ne smatra resnim zgoraj omenjenih groženj, najmanj pa vlada in ministrski predsednik Beck, ki pozna svoje Pappenheimovce.

Kako se je osnovala „Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani“?

Pred nekaj tedni se je mudil v Ljubljani Hrvat gosp. Josip Predavec, agronom, ki potuje po slovenskih deželah proučavajoč gospodarski položaj slovenskih narodov. Najprvo je obiskal nas Slovence. Simpatični mož se je oglašil v našem uredništvu, ki mu je dalo potrebna navodila, kje ima iskati informacije za svoje poučavanje. Tako je prišel tudi k „Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani“ (liberalna) in tu mu je ravnatelj te zveze gosp. dr. Gregor Žerjav dal sledeča pojasnila, ki jih gospod Predavec priobčuje v „Domu“, glasilu hrvaške kmečke stranke. G. Predavec pravi namreč:

„To vam je čudna „zveza“ in to zato, ker se vam je tu osnovala „zveza“ a brez zadrug, brez onega, kar bi vezala. In še se je k temu osnovala „Mlekarska zveza“, a ravno tako brez zadrug.“ Na tozadevno začudeno vprašanje je torej gu. Predavecu dal dr. Žerjav ta-le odgovor:

„Da, mi smo osnovali zvezo, — imamo vže dve, — a mi smo jo osnovali za to, ker dosedanje zveze (!) gotovi gospodi izključno služijo kot nekako sredstvo, da se politično vzdržuje. One so resnično napravile mnogo dobrega, toda napram onemu, kar bi bile mogle napraviti, storile so malo, ker njihovo vodstvo in njihov sestav ni bil v duhu pravih zadrug. Ni bil prvič za to, ker so denar glavno dajale, a ga niso zbirale, in drugič za to, ker je bila stvar tako nekako urejena, da njihove zadruge tudi niso izgledale kakor zadruge, kakor pravo društvo, kjer se vsak član zaveda kot član tega društva, ampak so izgledale kakor nekako podjetje po edinih oseb.“

Zadruge je ravno za to tukaj, da si je vsak zadrugar svest, da je on član društva in da on v tem društvu nima samo pravice denar dobivati, kadar ga potrebuje, ampak da ima on tudi dolžnost denar tja dajati, kedar to in kolikor more. Član mora vedeti, da samo tak denar napravi samostojnega njega, njegovo zadrugo, pa tudi celo narodno gospodarstvo. Dosedanje „zveze“ so v tem oziru res dosti storile, toda samo pri svojih največjih zadrugah, ki so večinoma v večjih mestih; za one prave kmečke zadruge

LISTEK.

Pismo iz Trsta.

V Trstu, listopada 1907.

Dragi prijatelj!

Zunaj je megleno, kakor svinčen zastor visi nad morjem, v sobi ni tople peči, v duši je prazno, v glavi pusto. Evo — jesenskega mojega razpoloženja! In tako ni šele od danes in včeraj. Pride nad človeka in ne veš kako. Kako bi ti bil torej s takim srcem in tako dušo pisal o sveti umetnosti. Misliš, da mi je kritika golo razumsko delo? Morda drugim, meni pa mora duša zatrepetati v sorodnih akordih, jaz ne morem meriti in tehtati netehtljivih in nemerljivih emanacij božanskega duha v človeku. Torej oprsti in zadovolji se s temi-le suhimi vrsticami, v katerih ti podajam površno bilanco o tem, kar je minilo, kar pa meče svojo mračno senco na danes in jutri in na vso našo „mnogobetajočo“ prihodnost.

„Prva slovenska umetniška razstava v Trstu“ je torej zaključena. Če gledamo od blizu in ne z višine, bomo rekli, da pomeni velik kulturni uspeh. No, da! Umetniška kakovost razstavljenih predmetov je naravnost presenetila domačine in tujce, ki se razumejo na te reči; to je veselo znamenje, uspeh! Druge veščake in kritike, ki se na te

stvari ne razumejo, je vsaj deloma razočarala, in to je — naravno, žalostno pa le v toliko, ker si leti najbolj laste pravico do strokovne ocene in jim naši uredniki in čitatelji — verujejo. Tolažljivo pri tem je le to in priča zopet o naši hvalevredni skromnosti, da teh prorokov ni ostalo mnogo v — Izraelu, pač pa so se ti — korenito blamirali. Sploh je bilo vzpodbudno opazovati, da so se naši časopisi — veliki in mali — držali lepo v ozadju in pobirali drobtinice, ki so padale z bogatejših miz. Tako obnašanje seveda lahko izvira iz — načel ali iz — omejenosti; jaz bi sodil prvo, ker naša žurnalistika je drugače podjetna in celo bojevita, če je treba. Tudi to je ena prikazen, ki jo je treba v tej bilanci omeniti in podčrtati; če je uspeh ali neuspeh, tega si kot nestrokovnjak ne upam določiti.

Kar se tiče obiska razstave, bi smel biti trezno računajoč narodni gospodar zadovoljen: nad 1500 obiskovalcev v teku enega meseca v skromnih slovenskih razmerah in v Trstu! Da, v Trstu! Seveda tudi tukaj ni vse zlato, kar se sveti; in ni vse hvalevredno, kar se hvali na tržaškem Slovenstvu; mnogo je še nezdravega, to pa se res — sveti. Koliko tisočev Slovencev je v našem mestu, ki si vendar še raje privoščijo pol litra in več dalmatince, istrijana ali okoličana, nego da bi dali 40 stotink za umetniške užitke, ki jih ne — čutijo. Pa ne da bi očital, jaz samo — razumem! Sicer pa se kaže sorodnost krvi

tudi pri drugih — bratih! Čemu se je pravzaprav priredila razstava ravno v Trstu, tako daleč od — bele Ljubljane? Pa ti sproži eden glavnih listov ljubljanskih, ki pa nima odločilne besede v mestnem gospodarstvu, misel, da bi šli Ljubljančanje vračat obisk tržaških Slovencev, ki so prišli pred leti na ljubljansko umetniško razstavo s posebnim vlakom. Kak nagajivec, ta „Slovenec“! Zato pa se je tudi temeljito blamiral! Sicer pa je stvar v redu: Ljubljančan pa v Trst, kaka podobnost! No, v kljub temu je prišlo 10 Ljubljančanov na razstavo. Goriških rodoljubov, ki so imeli razstavo bolj pred nosom, baje tudi ni bilo več, pa so imeli vsaj to previdnost, da niso prišli — korporativno. Seveda to niso nezdrave prikazni, kolikor morem soditi; še nevarno in hudo zoper našo naravo bi bilo, če bi mi Slovenci kar čez noč začeli častiti umetnike in kupovati umetnine, saj bi bil to dober kos duševne in kulturne hinavščine. Vse lepo počasi in složno, to je geslo zdravega napredka.

Sicer pa se tudi v umetniškem pogledu veselo dvigamo, hm! Mar ni dobro znamenje, ki obeta svetlo zarjo boljše bodočnosti tudi našim obraznikom, da se snuje v Ljubljani galerija slik? Mislim, da je, in še kako! Ampak tem trmastim umetnikom sploh ni dosti svetovati, in če jim hočeš pomagati, se ti branijo na lepem in rajši naprej stradajo. Pomislite, ljudje božji, nekateri beli Ljubljani svojih umotvorov niti prodati — nočejo. To so pač idea-

niso ničesar storile, ker naš kmet tudi še danes, kedar gre po denar v svojo zadrugo, pravi, da gre k župniku. Zategadel si misli, kaj se hočem brigati, če je v blagajni denar, ko se za to briga župnik. In tako se, vidite, mora samo župnik brigati, da je v blagajni denar — a to ni dobro, ker en človek ne more skrbeti za toliko ljudi. Potem so naše zadruge napravile pogrešek tudi v tem, da se posameznim osebam v zadrugah dajale preveč denarja, ter so tako mnoge prišle v zadrego, kar je vzbudilo pri ljudeh nezaupnost v zadruge. To vse, a tudi še mnogo takih razlogov dvignilo je nas nekaj, da napravimo novo „zvezo“, da pričnemo osnavljati zadruge na novih temeljih, kar nam precej tudi uspeva, ker že imamo za ta kratki čas osnovanih 33 zadrug.“

Na vprašanje gospoda Predavca, na kak način ustanavljajo zadruge in kako so mogli osnovati prej „zvezo“, preden so imeli kaj zvezati, pravi g. dr. Žerjav:

„Mi smo osnovali „zvezo“ brez denarja, toda za to smo si pri nekaterih denarnih zavodih osigurali kredit do gotove vsote, od ktere nam dajo ti zavodi toliko, kolikor potrebujemo za zadrugo, ki bi se hotela osnovati. Jamstvo za te denarje daje sama ta zadruga, in tako vidite, popolnoma brez denarja moremo osnovati ne vem koliko zadrug; kajti — stvar je sama na sebi jasna — čim več bomo potrebovali denarja, tem več bomo imeli jamstva v zadrugah samih, in to ravno je ono zdravo v združniškem življenju, da si je vsak zadrugar svest svoje dolžnosti.“

Takoj g. dr. Žerjav o načinu, kako se je osnovala „Zveza slovenskih zadrug“. O priliki prinesemo komentar.

Slovinci, vsi v en tabor!

(Dopis.)

Kdor že veliko let čita le tako imenovane liberalne liste, vtisnejo se mu nazori teh listov tako v dušo, da postane zvest pristaš liberalnih strank, ki se n. pr. na Kranjskem zdaj imenuje „napredno-narodna“, a na Štajerskem samo „narodna“ stranka. Kdor pa vestno prebira takozvane klerikalne liste, nasrka se političnih nazorov klerikalnih strank, ki se zovejo na Kranjskem zdaj „slovenska ljudska“, na Štajerskem pa „kmečka“ stranka. Veliko Slovencev pa je, in med te se prišteva tudi pisatelj teh vrstic, kateri čitajo kar od kraja s pozornostjo in preudarkom vse slovenske liste, kateri presojuje delovanje in uspehe Slovencev sploh in vseh naših političnih voditeljev, političnih strank in stranic. Ti Slovenci pa večinoma z glavo zmajujejo; oni se ne pridružujejo trenutnim uspehom ene ali druge stranke. N. pr. Nekateri liberalci hvajijo nastop štajerske „narodne“ stranke, ki prireja pogostoma shode, ki ima v Celju dva lista na razpoleganje itd. Isti liberalci se morda vesele novega koroškega lista. Klerikalci pa nasprotno odobrujejo, da je v Trstu škof z duhovščino nastopil odločno zoper „Edinost“, da je ondotnim duhovnikom prepovedal podpiranje tega lista in priporočal, da osnujejo oni svoje „katoliško“ tiskovno društvo, svoj dnevnik itd. Prenapeti ondotni klerikalci se tega vesele, ko pišejo v „Družinskem prijatelju“:

„Tržaški Slovenci se bodo ločili, in so deloma že ločeni v dva tabora: na eni strani krščansko ljudstvo, na drugi strani protiverska gonja. Ta razpor se ne da ustaviti. Zgol narodna misel, da smo Slovenci, nas ne more družiti in zediniti, če smo si v veliko verskih vprašanjih navskriž. Tu ne pomaga nobena hinavska pobožna želja, češ, bodimo vsi složni, saj smo vsi Slovenci in imamo vsi iste narodne potrebe. Odkrito rečemo: Slovenec, ki

listi, ki mislijo, da se pride z mehko glavo skozi zid, da se živi od — sivih idealov. Res pa je le, da je baš Ljubljana začela svetiti z dobrim zgledom naprej in je nakupila za okroglih poldrugi tisoč kron umetnin. Zasebnih kupcev iz slovenske metropole ni bilo, dasi se je zdelo, kakor da bi ta in oni kar hrepenel, da bi s pristno narodnimi umetninami okrasil svoj udobni dom. Ampak tudi tržaških zasebnikov ni bilo, da bi gradili zlate mostove naši obrazujoči umetnosti.

Rodoljubni veletržci, narodni milijonarji — niti Dijogen z leščerbo bi vas ne našel. Zanimanje pa veliko, o, vsa čast! Škoda, da je bila roba temu predraga, oni pa je moral kupiti nove gardine in bogve kake prtove, kar seveda bolj — zaleže pri hiši. Dobrih umetnin a la A. H. O. pa je v Trstu na izobilje po 5 do 10 kron, torej?

Čast razstave je rešilo prav za prav le par denarnih zavodov; o nagibih ne bom razpravljaj, menim pa, da umetniška potreba ni jako odločevala. Kakorkoli! morda pa je baš ta izhod za silo, ki se je odprl ob enajsti uri, pokazal rešilno pot naši umetnosti, kajti res je, da revež pravih umotvorov kupovati ne more, ker mu gre tesno za vsakdanji kruhek. Je pa med Slovenci dovolj narodnega kapitala nabranega, naštedenega, od ust odtrganega, zakaj bi tudi umetnost od njega ne imela svojega deleža? Ti

je dober katoličan, in pa Slovenec, ki je brezverec, ne bosta šla nikdar odkritosrečno skupaj: Taka prisiljena sloga je le na škodo narodu ki postane polagoma gotovo versko mlačen.

K taki ločitvi nas je prisili v prvi vrsti tržaški dnevnik „Edinost“. Že pred mnogimi leti je globokomni škof Mahnič napovedal, da postane „Edinost“ protikrščanska. Kdorkoli namreč povdarja vsepovsod samo narodnost in si napravi iz te narodnosti malika, kateremu vse žrtvuje in kateremu vse zapostavi, mora zaiti na paganska tla. Absolutna (neomejena) narodnost, ki ne pozna Boga nad seboj, jo moderno poganstvo.“

Take prenapete pisave mi ne odobrujemo. Slovenci niso brezverci; oni so katoličani kar od kraja; oni niti za protestantizem ne marajo, dasi bi se jim n. pr. na Štajerskem in Koroškem prilika ponujala, da bi lahko prestopili k Luteranom. Nobenemu slovenskemu liberalcu ne pride na misel, da bi postal „brezverec“. To je grdo obrekovanje neklerikalnih Slovencev. Potegovanje za slovensko narodnost, za narodnost samo ob sebi, imenovati poganstvo, je pahudobija, je izdajalstvo. Taka pisava je slična nemčurkim in lahonskim listom, in nedostojna za slovenski časopis.

Dokaj boljše je v tem oziru pisala te dni tržaška „Edinost“, rekši:

„Po našem mnenju to ni več možno. Naše politično življenje je dozorelo toliko, da je diferenciranje po političnem naziranju neizogibno. Deljenje v stranke je naravna posledica dozorevanja. Ali eno je ne le neizogibno potrebno, ampak tudi možno, to namreč, da Slovenci postanemo zopet en tabor, ko gre za interese celokupnosti naroda in da bi devali domače diference na stran, ko treba narodne zahteve, ki že po svoji naravi ne dopuščajo razlik v političnih mnenjih, braniti pred vnanjim sovražnikom. Tako združevanje je postulat zdravega narodno-političnega razvoja in posebno za državnozbornsko delegacijo je conditio sine qua non za uspešno zastopanje narodnih interesov.“

Kakor pa obojam pisavo „Družinskega prijatelja“, ki priporoča delitev mesto družitve, tako hvalim deloma „Edinost“, ki pravi, da je „neizogibno potrebno“ in možno, „da postanemo Slovenci zopet en tabor“. Ali kakor „Edinost“ razlaga, bi tako združevanje že zadostovalo, ako so le naši poslanci edini. Res je, da bi bilo s tem veliko doseženega. Ali to ne zadostuje! Kako hočejo poslanci v državnem zboru in v deželnih zborih složno postopati, ako jih volilci in časopisi k neslogi spodbujajo? Zato velim: Povrnimo se Slovenci zopet v en tabor, kakor smo bili še pred leti v enem samem taboru!

Vsak stan naj se poteguje za splošne narodne potrebe in za svoje stanovske koristi, torej duhovnik za cerkev, učitelj za šolo, trgovec za obrt, kmet za kmetijo itd. V tem stremljenju naj pa Slovenci časopisje podpira in jih vzpodbuja na slogu, ne pa neti prepir in razdor.

V edinosti je moč in napredek!

V. K.

J. L.

Politični pregled.

Državni zbor.

V začetku četrtkove seje se je razvil pravi besedni boj med namškimi klerikalci in socialnimi demokrati, narkar je sledilo glasovanje o nujnih predlogih proti podražitvi živil. Glasovanje se je vršilo po imenih in Schrammelnov predlog je propadel, kar je povzročilo velikanski hrup pri socialnih demokrati in na galeriji, katero je dal predsednik izprazniti. Hrup je postajal vedno večji in v

narodni domovi, ki se vzdržujejo po naših trgih in mestih, ki so naše trdnjave in zavetišča, ki so znak našega življenja in naše borbe, ali ne bi mogli biti tudi gostoljubni domovi naše narodne umetnosti? Če je sploh cenimo, če menimo, da je umetnost prav tako važen izraz narodnega stremljenja in želenja — kakor drugi proizvodi narodne duše? Če ne, potem seveda — ne!

Vendar ne bi hotel zaključiti svojega lista z diskordom. Tržaška umetniška razstava, ki je bila po umetniški kakovosti vredna obeh ljubljanskih in gotovo še marsikatero druge, ki je po gmotnem uspehu daleč prekosila ljubljansko in zagrebško, je gotovo važna postaja na križevem potu slovenske obrazujoče umetnosti, in to naj bo v spodbudo stvarjajočim umetnikom in resen memento slovenskemu občinstvu.

Tako torej, dragi prijatelj, to bi bil grob obris o stanju narodnega gospodarstva umetnosti. Ne misli, da sem črnogledec, ne sodi, da sem malodušen omahljivec. Tako ti pride nad človeka in ne veš kako, zlasti v jeseni, ko se vlega svinčenotežka megla na morje, ki je trdo in neprijazno, da moraš kar siliti duha k misli, da se zna to morje tudi smehljati, da vriska od razkošja in da puhti iz sebe pomlajajoče hrepenenje kipečega pomladanskega življenja. In vendar, skozi vso meglo mi gre pogled, moja duša vidi solnce, ki se v zafranskem rumeniku zahodnega

tem hrupu se je vršilo potem glasovanje o Rennerjevem predlogu, ki je tudi propadel. Oba predloga sta se izročila poljedelskemu odseku.

Posl. Gostinčar je umaknil svoj nujni predlog o regulaciji službenih razmer državnih uslužbencev. Predlog se izroči proračunskemu odseku.

Gosl. Globinski in Breiter v imenu Poljakov, Hribar in dr. Krek v imenu Jugoslovanov, Markov v imenu Starorusinov, Klofač in Kramar v imenu Čehov, Hudec in Wityk v imenu socialnih demokratov, Conci v imenu Italijanov in Stand v imenu Židov protestujejo proti nasilstvu pruske vlade proti Poljakom in avstrijskim podanikom. Predsednik Weisskirchner oporeka, da bi ta stvar spadala v področje državnega zbora, temveč pozivlja vpraševalce, naj se obrnejo na minist. predsednika. Nemci so seveda protestirali proti temu, da se je predrznilo vtikati se v avstrijskem državnem zboru v pruske razmere, češ, da to žali nemški narod in spravlja avstrijsko državo v nevarnost. Tudi na ta protest je odgovoril predsednik, da to ne spada v delokrog državnega zbora.

Prihodnja seja je v ponedeljek.

Rešitev nagodbe ali razpust državnega zbora.

V četrtkovi seji državnega zbora se je predložil nujni predlog glede drugega branja nagodbenih predlog, proračunskega provizorija in kvote. Predlog so podpisali zastopniki skoraj vseh strank, med njimi tudi dr. Šusteršič v imenu „Slovenskega kluba“. Kakor se čuje, posebno nemškonacionalni agrarci zelo nasprotujejo temu načinu rešitve nagodbenih predlog in izjavljajo, da na noben način ne bodo glasovali za nujnost. Proti nujnosti bodo glasovali tudi vsenemci, češki radikalc, Jugoslovska Zveza, najbrž tudi socialni demokrati.

Vlada bo torej zelo težko dobila dvotretjinsko večino za sprejetje obeh nujnih predlogov. Po državni zbornici so se vsled tega že zelo širile vesti, da bi v tem slučaju vlada razpustila državni zbor in razpisala nove volitve. Edino le to je krizo nekoliko izboljšalo, ker se vrše prihodnje leto deželnozbornske volitve in bi nobena stranka ne imela rada dvojnega volilnega dela v enem letu. Položaj pa vendar še ni jasan. Češki radikalc so vložili 39 nujnih predlogov, s katerimi bi bila pravočasna rešitev nagodbe onemogočena, ako se ne bo sprejel tozadevni nujni predlog.

Delegacije.

Delegacije se bodo sklicale, kakor se zatrjuje v parlamentarnih krogih, na dan 28. decembra. Prestolni govor bo 29. in 30. bo razprava o proračunskem provizoriju. Stalno začnejo delegacije potem zborovati dne 10. januarja. Za predsednika avstrijski delegaciji bo baje izvoljen poslanec dr. Sylvester.

Pomnožitev domobranstva.

Ministrstvo za deželno brambo bo v kratkem predložilo državnemu zboru zahtevo, da se z ozirom na ustanovitev domobranskega topništva poveča število novincev za deželno brambo in sicer prilično za 4000 mož, od katerih bi bilo prišlo na 1908 ena četrtina. S to zahtevo se zviša tudi proračun domobranstva, ki znaša za l. 1908. 78.713.752 K, od katerih se porabi za domobranske čete 51.751.802 K, ostanek pa za orožništvo, državno policijo in vojaško pripravo.

Ministrski predsednik in socialni demokrati.

V sredo je povabil baron Beck predsedstvo socialnodemokratske stranke na dogovor. Beck je naznanil socialnodemokratskemu odposlanstvu, da nameravajo vladne stranke nujno predlagati drugo branje nagodbene predloge. Obenem

Dalje v prilogi.

neba pogreza v valove bleščečega, skrivnostno šepetajočega morja. Verujem: zajtra morda, morda pojutranjem bo s prenovljeno glorio izšlo tudi na našem nebu. Vidiš, prijatelj, taka čarovnica je umetnost, ki je jutranja zarja, solnce našega življenja.

Sicer pa Ti želi zdravja na duši in telesu

Tvoj udani

Jazon Bodé.

Ženitev.

Spisal Z. Z.

I.

Vročje poletno popoldne se je pripeljal v mesto mladi veletržec Ivan Lubar. Prejšnjo jesen se je bil zaljubil v hčerko že pokojnega trgovca Slivarja, in kakor je bila ta ljubezen prej mirna in neznaatna, se je v zadnjem času nenadoma razširila. Prej tiho hrepenenje sreca je bolelo kakor rana, in Lubarju ni bilo mogoče drugače storiti, kakor je storil. Peljal se je v bližnje mesto, da tam zasnubi svojo ljubico Berto.

Popoldne se je mudil pri njej in pri njeni materi. Za enkrat se je dotaknil svojih namenov od daleč in zelo je bil vesel, ko je videl, kako blizu so si zaželjeni cilji. Bertina mati je bila vesela njegovega približanja, vabila

pa misli tudi vlada potom nujnega predloga spraviti v obravnavo predlogo v zadevi znižanja sladkornega davka. Ta predloga, katera gre za tem, da se sladkorni davek zniža takoj za 6 K in potem v dveh presledkih še po 3 K, naj bi se iz stvarnih in taktičnih razlogov zvezala potom junktima z nagodbeno predlogo. Socialnodemokratski odposlanci so opozorili ministrskega predsednika na velike težave, na katere bi zadel nujni predlog glede nagodbe, glede znižanja sladkornega davka pa so izjavili, da se nikakor ne strinjajo s tako majhnim znižanjem ter da zahtevajo znižanje za celih 16 K, za kolikor se je svoječasno sladkorni davek povišal s pomočjo § 14.

Davek na automobile.

V četrtek je predložila vlada državnemu zboru načrt zakona o obdavčenju avtomobilov. Glavne določbe so sledeče. Enoletni davek znaša in sicer temeljna taksa za motorna kolesa 10 K, motorna kolesa s sovozom 30 K, za automobile z ne več kot 10 konjskimi silami 60 K, ter do datek 4 K za vsako konjsko silo; za automobile od 10 do 25 konjskih sil 75 K takse in dodatka po 5 K; od 25 do 45 konjskih sil takse 100 K, dodatka po 7 K; čez 45 konjskih sil 150 K takse in dodatka po 10 K za vsako konjsko silo. Za plinove motorje se določi posebno postopanje pri merjenju konjskih sil, za električne avtomobile se plača le 100 K temeljne takse. Prosti davka so vozovi, ki služijo požarni brambni, prevozu bolnikov, obče-koristnim zavodom. Samo polovico plačajo uradniki, zdravniki, inženjerji itd., ki rabijo motorne vozove pri izvrševanju svojega poklica; za vozove, ki so določeni osebnemu prometu, ki se izvršuje kot obrt, je plačati le četrtino. Polovico vplačane davčne svote dobe za vzdrževanje cest deželni zakladi onih dežel, v katerih stalno bivajo lastniki avtomobilov, druga polovica pa pripade državnemu zakladu v vzdrževanje državnih cest.

Hrvatska.

Te dni se je mudil v Budimpešti ban Rakodeczay ter na dolgo in široko konferiral z ministrskim predsednikom Weckerlom. Madžarske in Madžarom prijazne novice so že pisale, da se bo pri teh konferencah definitivno rešilo vprašanje imenovanja oddelčnih predstojnikov pri hrvatski vladi, sklicanja hrvatskega sabora in druge take zadeve, ali vsi ti upi so splavali po vodi. Rakodeczay se še ni posrečilo najti ljudi, ki bi prevzeli posle oddelčnih predstojnikov, še manj pa se mu je posrečilo sestaviti novo vladno stranka. Weckerle je sicer zahteval, da se skliče takoj hrvatski sabor, ali končno se je le dal prepričati od Rakodeczaya, da čas ni zgođen za to. Sabor se skliče šele drugi teden meseca decembra in Rakodeczay ima že v rokah kraljevski reskript, s katerim se sabor razpušča, ako bi bilo potrebno. Rakodeczay je v konferenci tudi predložil načrt volilne reforme.

Nova vlada torej ne bo še sedaj imenovana, in za to se ima Rakodeczay najbrž zahvaliti baronu Pavlu Rauchu, kateri je baje tudi bankski kandidat in je ravno prej, predno je prišel Rakodeczay, govoril celo uro z Weckerlom. Kakor je videti, torej Rakodeczay ni več najbolj v milosti pri ogrskem ministrskem predsedniku, in zna se prigoditi, da bo prej odšel z banske stolice, kakor pa sam misli.

Iz Budimpešte se poroča, da je ministrski predsednik Weckerle vprašal predsednika hrvatske delegacije dr. Medakovića, kako stališče namerava zavzeti hrvatsko-srbska koalicija v hrvatskem saboru, ter na odgovor Medakovića, da se še ni sklepalo o tem, pripomnil, da se skliče hrvatski sabor najdalje do 9. decembra, češ da skupna vlada nikakor neče, da bi se na Hrvatskem vladalo protustavno.

Sklicanje hrvatskega sabora v času, ko zboruje ogrski državni zbor, je kršenje nagodbe med Hrvatsko in Ogrsko,

kajti hrvatskim poslancem ni mogoče delovati v obeh zbornicah obenem. Sicer se pa hoče ogrska vlada na ta način edino le rešiti hrvatske obstrukcije v državnem zboru, ker misli, da ne bo hrvatsko-srbska koalicija opustila udeležbe v hrvatskem saboru, temveč rajši ono v Budimpešti.

Portugalska.

Iz Portugalske prihajajo vedno obširnejša poročila o vladnih nasilstvih napram konstitucionalnim strankam in njihovim glasilom. Obe glavni glasili voditeljev konstitucionalnih strank je vlada sistirala, kar je povzročilo velikansko razburjenje med prebivalstvom. Kakor smo že poročali, se je že tudi med vojaštvo zaneslo nezadovoljstvo. Pri mnogih polkih so moštvo odvzeli ostro municijo in več častnikov in vojakov so zaprli. Vzlic temu pa zatrjujejo vladni krogi, da vlada na Portugalskem popolen mir. Ministrski predsednik Franco da je sicer energičen, ali da dela le nato, da bi se izboljšale državne finance, in da se ta njegova politika prav dobro obnaša. Vesti o nepriljubljenosti kraljevi med prebivalstvom da so popolnoma izmišljene, pač pa da je kralj med ljudstvom zelo priljubljen. Portugiški poslanik v Parizu je zatrjeval nekemu časnikarskemu poročevalcu, da je republika na Portugalskem popolnoma nemogoča, da se ljudstvo niti ne zmeni za republikance. Ravnotako neresnične so tudi vesti o razpuru prestolonaslednika s kraljem. Prestolonaslednik da ni bil pregnan, temveč samo na lovu. Poročilo o razmerah na Portugalskem si torej zelo nasprotujejo, in v takem slučaju je pač le resnica, da ni vse v redu. Vsekako je bolj verjeti nevladnim poročilom, in po teh je Portugalska v resnici pred revolucijo.

Družba sv. Cirila in Metoda pa narodni davek.

Živahno delovanje vodstva družbe sv. Cirila in Metoda pozdravlja gotovo z veseljem vsak zavedni Slovenec. Vodstvo se zaveda svoje velike naloge, trudi se po vsej moči za doseg družbinih namenov, povsem logično je torej, da misli na „faktotum“, na blagajno. Ako odreče blagajna, odreči mora še tako skrbno vodstvo, škodo pa trpi slovenstvo. Razglednice (za božič in novo leto se že tiskajo!) donajajo družbi dohodkov, nabiralniki sprejemajo vsak, tudi najmanjši dar, vse v prosveto našega naroda.

Potrebe pa se kažejo nove in večje, vsem bi rado ustrezalo vodstvo. V ojačanje družbine blagajne je storilo vodstvo že korak dalje: nabirati narodni davek. Ko je vodstvo razglasilo ta novi vir družbinih dohodkov, objavili so se nekateri rodoljubi naravnost družbi, drugi posameznim funkcionarjem, da so pripravljeni plačevati mesečno po 1 K narodnega davka do preklica.

Imena teh plemenitih rodoljubov objavili bomo v listih hvaležno jim priznavajoč njihovo požrtvovalno narodno mišljenje in jik staveč v posnemovalen zgled rojakom. Danes omenjamo rodoljube na Zidanem mostu. Tu stoji na čelu odlični naš mož g. Jos. Mohorko, kateremu so se pridružili takoj pričetkom častiti narodni davkoplačevalci: K. Štefin, Jos. Pipan, Ernest Vargazon, K. Szillich, A. Dorrer, Jak. Jančar, Fr. Škerjanec, Ivo Strniša, Ljudevit Strauss, Jos. Lauter, Drag. Pšeničnik, Ant. Fručl, Iv. Logar in Ivo Petrak. V tej častiti družbi imamo razen uradnikov in učiteljev, ki bodo pridružili svojemu krogu vse okoliške narodno misleče rojake in bodo ustvarili iz malega semena veliko, krepko drevo narodnega življenja, ki bode čvrsta opora naši dični družbi.

Rojaki! Tu vam podajamo vzor rodoljubnih Slovencev, posnemajte jih, pomneč besede našega Jurčiča: „Ne le, kar veleva stan, kar more, to mož je storiti dolžan.“

dolgo. Kakor od prve mladosti morda, ko je govorila še komaj umljivo, še sedela sredi sobe na preprogi in sesala iz ploščate steklenice mlačno mleko. Ampak slika je bila stara komaj mesec dni.

Zunaj je zahajalo solnce, od nekod so odmevali glasovi močne godbe in se šumno odbijali in mešali v odmevih. Menda se je vršila popoldanska veselica na kakem vrtu pod košatimi in senčnatimi kostanji. Preko neba je letala črna jata ptic, zavila je parkrat na desno, potem na levo in se izgubila naposled proti zapadu.

Berta je mislila na to, kako se godi nekaj novega, njej tujega brez njene volje. Pomislila je, kako bo vsa njena bodočnost nezaželjena od nje same in ustvarjena od drugih. To življenje ne bo pravo in zato neprijetno. Manjkalo bo prostodušnosti, prave prostosti, po kateri se človek giblje, kakor veleva njegova notranjost. Tako se bo zgodilo, in mladost bo umrla že takrat, ko se je komaj rodila.

Zunaj se je počasi mračilo in istotako po sobi. Koti so bili že čisto temni, sence so se gubile in izginile naposled popolnoma. Takrat je šel nekdo zunaj po hodniku, prijel je naglo za kljuko in vstopil. Bil je slikar, in Berta se ga je skoro razveselila.

„Ah, ti si!“ — je rekla, počasi vstala in prižgala luč, ki je stala na mizici poleg postelje.

Nabiralne pole narodnih davkoplačevalcev si je družba že nabavila, razpošilja jih znanimi naslovi zavednim rodoljubom, priporoča pa se, da se za te pole oglase pri družbenem vodstvu naravnost vsi, katerim bi se pole ne uposlale, sami pa bi bili pripravljene pridobivati novih narodnih davkoplačevalcev. „Kdor se čuti Slovenca, mora simpatizirati z družbo Cirila in Metoda“, rekel je govornik pri veselici podružnic šentpeterskih v Ljubljani in — prav je govoril!

Dnevne vesti.

— Čudna politika. Dosedaj se nismo hoteli spuščati v kritiko delovanja poslanca ljubljanskega mesta v državnem zboru, ker smo čakali, da se stvari popolnoma razjasnijo, da se nam ne more potem morebiti očitati, da verjamemo enostranskim poročilom ter da hočemo morda iz tega ali onega nestvarnega razloga „udrihati“ po zastopniku ljubljanskega mesta. Sedaj je položaj popolnoma jasan in politika poslanca Ivana Hribarja se je pokazala v jako čudni luči. Vsak trezno misleči Slovenec mora priznati, da je podaljšanje dolenske železnice preko hrvatske meje, sploh cela dalmatinska zveza, kakor se imenuje nameravana nova proga, ne samo za Belo Krajino, temveč ravno tako tudi za Ljubljano največjega gospodarskega pomena. To je priznal tudi ljubljanski občinski svet, ki je z županom Ivanom Hribarjem na čelu celo izrekel za hvalo ministrskemu predsedniku na njegovem trudu pri dosegu te železniške zveze. Obenem pa je tudi neovrgljivo dejstvo, da je definitivna zagotovitev te proge popolnoma odvisna od sprejetja nagodbene predloge. Ako senesprejme nagodba, pade tudi predloga o železniški zvezi z Dalmacijo, ali pa se zapostavi za nedoločen, najbrž dalek čas. Za sprejetje nagodbe zavzete stranke so stavile nujni predlog, da se postavi drugo branje nagodbenih predlog takoj, ko bo odsek izgotovil svoje delo, najpozneje v osmih dneh na dnevni red poslanske zbornice, a vložil se je tudi nujni predlog za preosnovo uprave in ta nujni predlog, ki ima edino le obstrukcijski namen, namen onemogočiti sprejem nagodbe, je izmed vseh slovenskih poslancev podpisal edinole poslanec mesta Ljubljane, tisti Ivan Hribar, ki se je na čelu občinskega sveta ljubljanskega zahvaljeval ministrskemu predsedniku z a dalmatinsko zvezol. Ni torej dovolj, da poslanec ljubljanskega mesta obstruira predlogo, katera je edini pogoj za velikansko gospodarsko pridobitev njegovih volilcev, da, celega slovenskega naroda, ne, ta poslanec igra še poleg tega žalostno ulogo političnega neznačajneža, kakor je še ni kmalu kdo igral, kajti večje politične neznačajnosti pač ni mogoče misliti, kakor da se v isti sapi ista stvar hvali na vse mogoče načine, obenem pa se dela z vsemi najskrajnejšimi sredstvi proti njej. In kaj naj bi bil vzrok, povod takemu „delovanju“ poslanca Ivana Hribarja? Morda kaka večja pridobitev z druge strani? Ne, te ni. Edino le dogovor s hrvatsko delegacijo v ogrskem državnem zboru, katera obstruira nagodbo ne vsled njenih dobrot ali slabosti, temveč edino le, da doseže izpremembo dosedanjih razmer na Hrvatskem. Hrvatsko-srbska koalicija sploh ni prijateljica železniške zveze iz Avstrije preko Hrvatske v Dalmacijo, ker pričakuje po nji večji vpliv Avstrije na hrvatsko ozemlje in novo oviro združitve Dalmacije s Hrvatsko. In za tako ceno hoče poslanec Ivan Hribar žrtvovati največje gospodarske koristi svojih volilcev, sploh celega slovenskega na-

ga je na nadaljne posete, in občevala že prvokrat ž njim čisto domače.

Ko je odhajal, ga je spremila z Berto vred do vežnega praga, poslovala se prisrčno in Lubarju se je zdelo, da mu je tudi Berta zelo naklonjena. Tako prijazno je pač bila, tako veselo se je smejala in tako lepo je igrala klavir!

A to veselje je minilo. Ko je odšel, je začutila potrebo, da bi bila sama. Šla je nato v tretje nadstropje v neveliko, a nenavadno svetlo sobo, kjer je stanoval in slikal v zadnjem času mladi sorodnik, slikar Gorjup, ki se je mudil tiste dni pri njeni materi na počitnicah. Vedela je, da ga ni, in zato je šla tja, da bi bila tako čisto sama in premislila natančno vse to, kar se je v zadnjem času z njo dogodilo. Prišlo je bilo naglo nanjo, nenadoma jo je zgrabilo življenje, in jo vrglo brez usmiljenja v svoje valove. Včeraj je še gledala mirno in otroče v ta boj življenja, a danes je že sama med valovi in se bori zdaj z njimi, zdaj se jim ustavlja in zdaj se jim pokorava v topi resignaciji.

Sedela je na nizkem stolu za temozeleno gardino in gledala na sliko, ki je visela brez okvirja na steni. Ona je bila naslikana, a zdaj se je čudila temu obrazu. Zdelo se ji je, da je že od tistih časov, ko je bil njen obraz tako miren, in njene oči tako brezskrbne, nenavadno

„Kaj pa delaš tukaj? — jo je vprašal, vrgel od sebe površnik in klobuk in sedel trudno na stol.

„Nič“ — je odgovorila in zopet sedla. „Mislila sem, da bom tukaj najbolj sama.“

Igrala se je s čipkami, ki so bile našite po gardini in gledala potem dolgo v slikarjev obraz.

„Kaj pa ti je, da si tako bled?“ — je vprašala. „Kako pa je bilo pri prijatelju?“

„Kaj misliš, da sem bil jaz pri prijatelju?! Ne! Okrog sem hodil, kar tako — okrog. Jaz bi šel zdaj vedno naprej, četudi v kolobarju, samo naprej, naprej!“

Kazal je z roko, kako bi hodil, smejal se je s čudnim, bolestnim smehom in prižgal potem cigareto.

„Zakaj?“ — ga je vprašala začudeno.

Slikar je molčal, upihnil gorečo žveplenko in kadil potem v enakomernih presledkih. Nato se je sklonil naprej proti njej in jo je vprašal skoro ironično:

„Ali ti veš, kaj ja ljubezen? — Hrepenje veš, nepopisno hrepenenje je po tistem, česar nimamo. Ampak nepopisno hrepenenje, kdor ni okusil sam, temu ni mogoče dopovedati, kako nepopisno. Brezmejno kakor morje.“

Potem ji je rekel, da je on že parkrat doživel to hrepenenje, in zato se ve zdaj ravnati. Kakor z ognjem, tako je treba biti previden.

roda! Res je, simpatizujemo s Hrvati v njihovem boju za njihove pravice, ali da bi žrtvovali to, po čemer naš narod hrepeni že dolga leta kot gospodarskem življenjskem pogoju, negotovim in nejasnim ciljem hrvatsko-ogrske politike, to se ne more in ne sme zahtevati od nas. Zato obsojamo z vso strogotostjo obstrukcijsko delovanje poslanca Ivana Hribarja ter kot Slovenci in kot ljubljanski davkoplačevalci in volilci, posebno še z ozirom na opasni položaj v državnem zboru, najodločnejše zahtevamo, da se poslanec ljubljanskega mesta vzdrži vsega kar bi moglo škodovati najhitrejšemu uresničenju dalmatinske železniške zveze.

— **Basen o volku.** Pastirček je pasel svojo čredico v gozdu, in čredica se je vedno zmanjševala, ker mu je odnesel volk sedaj pa sedaj po kako ovčico. Ker pa volka ni bilo že par dni po ovčico, se je pastirček prevzel in se je hotel nekoliko pošaliti in ponorčevati ter je začel na vso moč kričati: volk! Kmetje so prihiteli, hoteč preganiti volka, pa ga ni bilo, in pastirček se jim je smejal na vse grlo. Drugi dan je storil zopet tako, in zopet so prišli kmetje, pa volka ni bilo. Tretji dan pa je res prišel volk po ovčico, pastirček je zopet kričal: volk, volk, a kmetje so rekli: le norčuj se, mi ti ne gremo več na limance — in volk je pohrustal ovčice in smešnega pastirčka. — Priporočamo to basen v preudarek „Slovenskemu Narodu“ k njegovemu modrovanju o kranjski politiki.

— **Ponemčevanje na Kranjskem.** Naši slavni c. kr. vladi menda še ni dovolj onih gorostasnih budalosti a la „Schweinsbüchel“ za „Sinjo gorico“, temveč hoče še dalje „prestavljati“ slovenska krajevna imena v Nemcem umljivo „nemščino“. Že pri imenih postaj nove državne železnice se je skovalo par takih spakedrank in sedaj začenja tudi c. kr. poštna uprava z njimi. S 1. decembrom se premesti poštni urad iz Slavine v Prestranek, in seveda mora novi poštni urad tudi dobiti nemško ime. Ker se pa Prestranek ne da kar tako prestaviti v nemščino (O, prosim: „Überseitenegg“. — Tisk. učenec.) so skovali iz slovenskega Prestranka nemški — **Pröstranegg**, kakor stoji zapisano v seznamu občin na Kranjskem, izdanem za l. 1900 po c. kr. statistični komisiji. Ali deželni odbor nima toliko moči, da bi zabranil tako gnusno pokvarjevanje naših slovenskih krajevnih imen!?

— **V Poljanah nad Škofjo Loko** je 21. novembra umrla v 86. letu starosti Neža Tavčar, mati g. dr. Ivana Tavčarja. Mati je bila prav pobožna in je svojega Ivana pristržno ljubila. In Ivan je ljubil njo. — G. Ivan Hribar, župan ljubljanski, je namesto venca podaril 50 K za reveže v Poljanah. Lepa hvala!

J. Ramoveš, župnik.

— **Drznost politične oblasti.** Okrajno glavarstvo v Novem mestu je dobilo nakazilo, naj izplača 16 občinam tega okraja skupaj 7000 K kot povračilo nasilnega vojnega posojila še izza časov francoskih bojev. A kaj stori glavarstvo, odnosno tamošnji Nemeck-komisar? Ne da bi občine povprašal, naloži ves denar v nemško kranjsko hranilnico. Prepričani smo, da bodo občine odločno odbile ta drzni napad nadutega nemškega komisarja na njihovo avtonomijo; pribijemo le slučaj za vzgled, kako si razni komisarčki v svoji nemški prenapetosti pri nas upajo drzno biti jasnim določilom postave v obraz!

— **Gostilničarje, vinotrčce, kavarnarje in vinarje** opozarjamo na novi vinski zakon, ki stopi v veljavo dne 1. decembra t. l. Zlasti opozarjamo, da mora imeti vsak gostilničar, vsak vinotrčec, vsak kavarnar in vsak pridelovalec vina v vsakem prostoru, kjer vino prodaja ali spravlja, torej v vsaki gostilniški ali kavarniški

sobi in v vsaki kleti navidnem mestu nabit ponatis paragrafov 2. do 14. nove vinske postave. Kdor bi tega ponatja ne imel, bo kaznovan z globo do 200 K, oziroma do 14 dni zapora.

— **Pomiloščenje vojaških beguncev.** Ob priliki cesarjeve šestdesetletnice dne 2. decembra t. l. se odpusti kazni vsem onim, ki so se odtegnili vojaški službi s tem, da se niso priglasili zanjo ali da so pobegnili pred vstopom, ako se zglase v času od 2. decembra t. l. do 1. decembra 1909 pri avstrijskih političnih ali vojaških oblastih. Ravno tako se spregleda od dne 2. decembra naprej kazensko podaljšanje vojaškega službovanja naloženega vsled bega pred vojaško službo. Ta pomiloščenja veljajo za vse one, ki so bili do dne 2. decembra t. l. obsojeni vsled teh prestopkov ali pa se vrši proti njim preiskava v tej zadevi. Zamujenih vojaških vaj ne bo treba nadomestiti in ves čas se vsteje v službeno dobo. — Marsikateri slovenski izseljenec, ki je imel pričakovati kazni zaradi bega pred vojaško službo, se bo sedaj lahko vrnil v domovino, ne da bi se mu bilo treba bati kazni.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** naznanja, da so naročili nadalje računke listke sledeče tvrdke: Ig. Založnik, Slov. Bistrica; hotel „Ilirija“, Ljubljana; Benjamin Kunej, Brežice; Dr. Štefan Bajh, Celje; Antonija Kovač, gostilna „pod Skalo“, Ljubljana; Peter Strel, trgovec v Mokronogu; Ana Stopar, „Narodni dom“, Ljubljana; hotel „Koklič“, Rudolfovo; Fani Slajpah, Velika Loka; Ivanka Sever, gostilna na Šmarni gori; hotel „Lloyd“ Ljubljana.

— **Rabljene poštne znamke** še vedno nabira družba sv. Cirila in Metoda. Znamke je pošiljati franco naravnost na vodstvo tako prirezane, da ostane znamkin papir nedotaknjen. Družbenim malim prijateljem in prijateljicam se družba sv. Cirila in Metoda tudi priporoča, da ji pošiljajo stanijolni papir.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** javlja širni slovenski javnosti, da se bodo družbine božične razglednice začele razpošiljati začetkom decembra. Naročila za te razglednice sprejema le pisarna, in jih bo tudi pisarna razpošiljala.

— **Za družbo sv. Cirila in Metoda.** Učiteljska tiskarna v Ljubljani, je sklenila v svoji zadnji seji kolektivni svoja uradna pisma z narodnim kolekom. Posnemajte jo tudi druge!

— **Izpred porotnega sodišča.** Ljubljansko porotno sodišče. — Uboj. — Gregor Troha iz Javorja je dne 15. septembra udaril Jakoba Tavčarja od ravnatam večkrat s sekuro po glavi, da je bil Tavčar takoj mrtev. Tavčar se je pred hišo, kjer je Troha stanoval pogovarjal z dekle, katero je Troha spodil v hišo, nakar je Tavčar sunil Troha v prsi, da je padel. To je poslednjega tako ujezilo, da je skočil po sekuro. Porotniki so ga spoznali krivim uboja in sodišče mu je prisodilo dve leti in pol težke ječe, poostrene s postom.

— **Požigalec.** — V Dvorjah pri Cerkljah je dne 18. septembra zvečer zapazila posestnica Marija Bergant, da gori njena hiša. Bergantova je bila na polju ter je hitro letela domov in zbudila svoja dva otroka in gostinjo Heleno Not, ki so že vsi spali. Pogorela je hiša s pohištvo vred. Tri dni po požaru se je zglasil pri sodišču v Kranju delavec Janez Urh in priznal, da je on zažgal, ker je bil jezen na Notovo. Pričam pa je izjavil, da bi bil rad zaprt, ker nima za zimo stanovanja. Urh je bil obsojen na deset let težke ječe.

— **Lastnega sina ubil.** — Blaže Šavs, p. d. Majerček iz Bašlja je zapovedal svojemu sinu Antonu, da naj vozi gnoj čez travnik Petra Lombarja, dasiravno je ta to pot prepovedal. Sin se je hotel izogniti prepiru z Lombarjem in ni šel vozit, temveč na skedenj mlatit. Da ga sin ni ubogal, je Šavs tako razjezilo, da je udaril fanta

s cepcem tako po glavi, da je še isti dan umrl. Šavs je trdil, da je hotel udariti sina le pe hrbtu, in da ga je le po nesreči zadel na glavo, ker se je sin sklonil. Fant je baje tudi pozneje padel v sobi s klopi na tla in se pri tem poškodoval. Zdravniki so to trditev ovrgli, a porotniki so spoznali, da je bil uboj storjen le po nesreči, in Šavs je bil oproščen.

— **Goljufija.** — Jožefa Knavs, nadsprevednikova žena in babica, je strastna loteristovka. Ker pa ni imela dovolj lastnih sredstev za igranje v loteriji, je skušala na drug način priti do denarja. V Reki je s ponarejenimi loterijskimi listki izvalila od črevljarja Navratila 1153 K, češ, da je zadela v loteriji, pa še ne more dvigniti dobitkov. V Ljubljani je izvalila od nekega trgovca oprave za 264 K, katero je takoj prodala starinarju. Zagovarja se, da ni hotela nikogar ogoljufati. Obravnava se je preložila, da se zaslišijo še nove priče.

— **Pisma je odpiral.** — Kot pismonoša je bil nameščen v Hrušici 16letni Janez Podbevšek, iz Doba. Dne 16. aprila sta našli dve deklici ob občinski poti več odprtih pisem zakopanih. Vsa ta pisma so bila iz Amerike, bilo jih je 12. Dokazalo se je, da je Podbevšek odprl ta pisma ter iz treh pobral po en dolar, potem pa pisma zakopal. Amerikanski denar je zamenjal in ga porabil. Sodišče mu je prisodilo dva meseca ječe.

— **Tatvina.** — 19letni Janez Dolenc, hlapec v Pudentnem, dvakrat že kaznovan radi tatvine, je letos na velikonočno nedeljo zjutraj vlomil v hišo posestnice Marije Miklavčič v Dolenjem Brdu ter ukradel hranilno knjižico z vlogo 1710 K in iz neke škatlice 2 K. Dne 18. septembra je njegov gospodar našel v bližini njegovega ležišča hranilno knjižico, vsled česar se je prišlo tatu na sled. Sodišče mu je prisodilo tri leta težke ječe.

— **Uboj.** — Dne 9. junija so šli fantje Franc Dolinar, Matevž Gorjanec in Peter Bevc, vsi delavci na Jesenicah, skozi Koroško Belo na Javornik. Dolinar je nekoliko zaostal. Pred Kosmačevo gostilno, kamor sta onadva vstopila, ga ustavi Janez Jerman, doma iz Smednika in tudi delavec na Jesenicah in ga udari z zaprtim nožem. Dolinar in Peter Bevc sta ga zaradi tega prijela, nakar je Jerman s tako silo Bevcu zasnil nož v hrbet, da ga je moral trikrat zasukati, predno ga je izvlekel. Bevc je v eni uri umrl. Jermana so porotniki spoznali krivim uboja, in sodišče mu je prisodilo 3 leta težke ječe.

— **Zavratni napad.** — Dne 1. septembra je bilo v Bohinčevi gostilni zbranih več fantov iz Zbilj in Smednika, med zadnjimi tudi konjaški pomočnik Janez Weithauser in Jakob Jeraj, ki sta se zmenila, da bodeta zunaj na cesti napadla Zbiljane. Skrila sta se v gozdu ob cesti ter napadla z okleški fante Jurija Kalana, Luka Šetina in Franceta Jenkota ter z njimi gredočega posestnika Janeza Rozmana. Prvi trije so sicer dobili udarce po glavi, pa so vendar še mogli naprej, dočim je Rozman obležal ter šele pozneje prišel toliko k sebi, da je mogel domov. Tožil je o bolečinah v glavi, pa je šel drugi dan na delo, četrti dan pa je umrl vsled vnetja možganske mreže. Obtoženca sta takoj izginila iz Smednika, ali izsledili so ju kmalu. Oba tajita, da sta udarila Rozmana ter pravita, da je padel s kozolca. Da se zaslišijo nove priče, se obravnava preloži.

— **Porotne obravnave v Novem mestu.** — Uboj. — Dne 29. septembra sta se sprla v gostilni 18letni Jakob Pungercar iz Gabrijel pri Tržišču in Jože Novljan. Novljan je zmerjal Pungercarja in ta mu je odgovarjal, dokler ga niso spravili iz gostilne. Zunaj si je poiskal kol ter čakal Novljana. Ko je prišel Novljan iz gostilne, ga je Pungercar udaril po glavi, da se je zgrudil. Sicer je prišel potem še do doma, pa je v štirih urah umrl. Pungercar se je sam prijavil sodnji. Porota ga je spoznala krivim uboja, in sodišče ga je obsodilo na tri

„Jaz te ne razumem“ — je odgovorila Berta in se mu čudila. „Kako govoriš, Milan! Tako še nisi nikoli govoril.“

„To je tisto!“ — ji je odgovoril. „Kdor ne okuša sam istega, kdor ne čuti istodobno, njemu se zdi neumljivo!“

Potem se je naslonil nazaj in je nadaljeval z mirnejšim glasom.

„Vidiš, jaz te imam rad, tako rad, kakor sem imel na primer svojo mater, ko sem bil otrok. In ker to nima cilja, in ker je to nesmisel, zato bom v kratkem odpotoval. Jaz te nič ne vprašam, koliko ti je do mene, zakaj to je za ta slučaj postranska stvar. Nič ali nepopisno je vse eno. Stvar je vsled tvoje matere, vsled razmer in tako dalje nemogoča, nesmisel.“

Proti koncu se je bil nalahko vznemiril in pričel je potem po kratkem presledku mirnejše:

„Vidiš, jaz sem že prej dvakrat doživel. Eni je bilo ime Lina in druga je bila Ana. Od prve so me odtrgali njeni bližnji ljudje, druga pa je bila lahkoživka. Ana me ni nikoli ljubila. Ampak lepa je bila, Bože moj, lepša kakor Lina in ti!“

Potem je bilo vse tiho po sobi, dokler ni prišla služkinja in klicala k večerji.

II.

Tisto noč, ki je nato sledila, je Berta prečula. V to morje nenavadnih dogodkov, kamor jo je bilo nenadoma pahnilo življenje, je bredda njena duša globlje in globlje. Jasnine ni bilo in njenemu spoznanju se je vse boljbolj odtujevalo. Kakor potnik je bila, ki gre v temni polnočni uri preko gozda in išče pravega drevesa, da bi pod njim prenočil. In tiplje na levi, na desni, spredaj in zadaj, ali vsa debela so enaka raskava, vsa debela prilično enako debela. Vejevje je visoko in nedosežno, in ne ve se, kje je tisto, ki bi ga varovalo pred ploho in nevihto.

Vso noč je videla Berta pred sabo slikarja, kako sedi na stolu v črni mantilji, sključen je, s koščenimi rokami podpira svoj blede obraz in strmi vanjo s svojimi velikimi črnimi očmi. Ti njegovi pogledi pečejo in naposled se zdi, kakor bi ustne šepetale globoko Heinejevsko obsodbo:

„Ich sah dich ja im Traume,
und sah die Nacht in deinem Herzensraume,
und sah die Schlang', die dir am Herzen frisst,
ich sah, mein Lieb', wie sehr du elend bist!“

Zdelo se je, kakor bi zveneje po sobi te besede, nalahko bi se zgibale brezkrvne ustne, rahlo bi se čula k besedam težka Schumannova melodija. In oči peko ne-

prenehoma dalje, kakor oglje žgo vedno dalje, predro do srca in ustne šepetejo v grenki resignaciji:

„Ich sah mein Lieb, wie sehr du elend bist.“

Zadaj, daleč zadaj je bil Lubar, in že proti polnoči, se je bil docela izgubil. Tako, kakor bi ga ne bile nikoli v življenju srečale oči, in kakor bi ne bilo čulo o njem uho vse življenje.

Kdo je to — Lubar? Kdo pozna še tega človeka?

To je bilo že proti jutru, in ko se je Berta nekoliko otresla teh misli in polsanj in vstala, je bila tako izmučena in slabotna, da je padla nazaj po postelji. V glavi je čutila veliko bolečino, zdelo se ji je, da ji nekdo siloma potiska oči iz glave, da pritiska na prsi trda in sirova roka in končno, da visi nad njo težka skala, ki se bo vsak hip utrgala in jo ubila. In tako je čakala tisto jutro smrti.

Ko je uro pozneje vstala, je pravila materi, da je nenavadno trudna vsled sanj, ki so bile nepopisno težke in so jo vso noč mučile. Mati ji je položila roko na čelo, rekla ji, naj gre na zrak in jo tolažila, da bo pač kmalu vse dobro. Tako je prišla Berta na vrt, hodila je po peščenih stezah semintja in naposled, ko se je dvignila megla in je posijalo solnce, je sedla na klop onstran ute in se zamislila.

(Sledi.)

leta težke ječe, poostrene s postom in trdim ležiščem, ter na plačilo odškodnine ženi ubitega v znesku 500 K in pogrebnih stroškov 82 K.

Hudodelstvo proti pravici. — V tajni obravnavi so bili obsojeni Franc König, zaradi hudodelstva proti pravici v smislu § 125 k. z. na pet let težke ječe, Jožef K o z e l j graščinski oskrbnik, zaradi hudodelstva posilstva dve leti težke ječe, poostrene s postom in trdim ležiščem, in šestdesetletni Vincenc K e r k u l a iz Brusnic zaradi posilstva in oskrumbe na tri leta težke ječe, poostrene s postom in trdim ležiščem.

Cigani. — Cigana Boštijan in Matija Brajdič, puvi 22. drugi 18 let star, sta v noči 30. septembra pričačala Hrvata Pavla Dolinarja in Miha Kralja, katera sta guala čredo ovac, ter sta s kolmi in pretinjami izvalila od njih enega koštruna in malo vsotico denarja. Kuštruna je drugi dan našlo orožništvo zaklanega v grmovju ob cesti. Porotniki so zanikali rop in sodišče je oba cigana zaradi hudodelstva tatvine obsodilo in sicer Boštjana na deset, Matija pa na osem mesecev težke ječe z enim postom mesečno.

Z nožem. — Alojzij Puš, čevljar v Št. Vidu pri Zatični, in Ignac Kraševc sta bila v jezi zaradi deklet. Kraševc je Puša, kjer je le mogel, dražil in zasmeheval, tako tudi dne 7. septembra v gostilni pri Fančinju. Ko je šel Puš o polnoči domov, je Kraševc takoj stopil za njim. Puš se je obrnil ter sunil z nožem proti Kraševcu. Zadel ga je v trebuh. Kraševc je bil v 10 minutah mrtev. Porota je zanikala namen uboja in obtoženec je bil zaradi prekoračenja silobrana obsojen na sedem mesecev težke ječe in povrnitev pogrebnih stroškov v znesku 200 K.

Kako delajo Nemci. V nedeljo se je vršil v Hebu na Češkem nemški ljudski shod, na katerem se je ob navzočnosti vseh nemških strank, navzoči so bili tudi nemški krščanski socialci, protestiralo proti obravnavam v češkem jeziku pred hebskim sodiščem, češ da je hebski okraj zaključeno nemško ozemlje. Med drugimi je neki dež. poslanec ob burnem odobranju priporočal, da naj Nemci nastopijo proti „počehovanju“ hebskih uradov z edinim uspešnim sredstvom: Č e h o m naj se ne d a s t a n o v a n j a i n h r a n e. Vladni zastopnik je govornika ustavil, a ta je odgovoril, da je u p r a v n o s o d i š č e p r i z n a l o t o s r e d s t v o k o t d o v o l j e n o. Kaj pa pri nas? Povsod ima Nemeč predpravo pred Slovincem, tudi v izključno slovenskih krajih in okrajih, kjer niti z lučjo podnevi ni najti niti enega Nemca, in mi Slovenci, mi to trpimo lepo pohlevno in ponižno, kakor to gre Slovincu. Kdaj se bomo mi povzpeli do tako energičnih sredstev in vrgli iz naše srede pritepenca, ki si lastijo med nami večjo pravico, kakor jo imamo mi sami. Da, stanovanje in hrano odredi, tega je treba, ne pa tako, kakor je pri nas, da jih šele lepo božamo te pijavke na našem narodnem telesu, in da zraven še vpijemo na ves glas, da ni nemške nevarnosti, da naj se Nemce lepo pusti v miru in se jih nazadnje še prav dobrohotno podpira, da ja ne bi se mogli pritožiti, da se jim slabo godi pri nas. Slovenci smo pač vredni, da se nam godi slabo, ker sami nočemo, da bi se nam godilo boljše.

Tri povesti grofa Leva Tolstega. Iz ruskega. V Trstu 1907. Tiskala in založila tiskarna „Edinost“. Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več. Dobiva se v vseh knjigarlah. — Knjižica obsega tri krajše spise grofa Leva Tolstega: J e t n i k v K a v k a z u, S t a r c a i n K o l i k o z e m l j e p o t r e b u j e č l o v e k. Priporočamo.

Ze slovanskih hor. Češka podružnica slovenskega planinskega društva je izdala pod tem naslovom zbirko spisov tikajočih večinoma naše slovenske gore. Sodelovale so večinoma Slovincem dobro znane osebe, kakor dr. Bohuslav Franta, J. Čermak, dr. Viktor Dvorský, profesor dr. Dhodonuský, dr. Otokar Laxa, dr. Stanislav Pračenský in dr. Vladislav Ružička. V uvodu dr. Franta n kratko opisuje začetek in nadaljevanje delovanja češke podružnice slovenskega planinskega društva, vabeč posebno brate Čebe v naše divne planine. Nadaljni spisi so: Huda Polica, Horská pasma Černé Hory, Horský sport a zdravi, Skupina Mangartská. Nomenklatura. Češka chata v Savinskih Alpách in Vzpominky na Kanin. Poleg 27 slik v tekstu, po fotografijah gospodov pisateljev, krasi knjigo še šest barvanih posebnih prilog, štiri po slikah ge. Marije Chodounske: Triglav z Dovških Podov, Kočna, Mangartská skupina s Prisojnika in Z Jezera; dalje viški masiv od Ovčje vasi po fotografiji dr. Ružičke in češka kočja po sliki Otona Bubenička. Knjiga, katere glavni namen je, med Čehi pobuditi čim največje zanimanje za turistiko v slovenskih gorah, bo gotovo zelo zanimala slovensko občinstvo, zato jo priporočamo vsakomur, ki le količkaj ume češčine. Dobiti jo je pri češki podružnici slovenskega planinskega društva v Pragi.

Slovenščina pri najvišjem sodišču in graškem nadsodišču. Poslanca Hribar in Rybař sta bila v četrtek pri pravosodnem ministru Kleinu z zahtevo, da izdajata graško nadsodišče in najvišje sodišče v slovenskih pravadah slovenske pravoreke. Ob tej priliki sta izročila ministrstvu tozadevno s p o m e n i c o d r u š t v a s l o -

venskih odvotnikov. — Pravosodni minister Klein je poslancema podal zadovoljivo zagotovilo glede rabe slovenskega jezika pri omenjenih sodnih instancah.

Nemškonacionalni shod v Ptuj. V nedeljo se je sešel v Ptuj na Štajerskem nemškonacionalni shod, za katerega so nemškonacionalni neodrešenci zbornali gorornike skupaj od vseh vetrov, da bi bil shod „sijajnejši“. Poseben „sijaj“ sta prinesla s seboj državni poslanec K. H. Wolf in pa prosluli vsenemški hujskač, e. k. r. poštni uradnik v Trstu, Pavel Pogatschnigg, kateri mora uživati pač posebno protekcijo svojih predstojnikov, da se danzadnevom tako lahko in nemoteno udeležuje vsenemških hujskaških shodov. Kot domača specialiteta je nastopil znani Korl Linhart, urednik ptujkega „Štajerca“, in domači advokat dr. Plachky. Linhartek se je znosil najprej nad spodnještajerskimi slovenskimi klerikalci, potem pa sploh nad Slovinci-panslavisti, ki zahtevajo celo jugoslovanskega ministra. ter je priporočal, da naj se vsi Nemci uče „windisch“, kajti to je zelo potrebno. Prav radi verjamemo to Linhartu, saj mu je znanje slovenščine vendar prineslo službo pri „Štajercu“, in prav lepo je od njega, da se kaže tako hvaležnega. Hvalil je nato „Štajerčev“ delovanje ter končno priporočal ustanovitev narodnega sveta, ki se bo bavil posebno z uradniškimi in učiteljskimi imenovanji, sploh posvečeval vso svojo skrb srednjemu meščanskemu stanu, kajti le-ta je nositelj nemštva. Kmete je torej Linhart, katere sicer v svojem „Štajercu“ tako interesantno farba, popolnoma prezrl, ti ne rabijo podpore, temveč le uradniki, obrtniki in trgovci. Kmetje, zapomnite si to. — Vse svoje nazadnjaštvo pa so pokazali ti nemški „naprednjaki“ s tem, da so burno protestirali proti razširjenju deželnozborske volilne pravice, češ, da bi s tem le pridobili Slovenci in socialni demokrati. — Iz Pogatschniggovega govora naj samo omenimo, da je, kakor po navadi, zabavljal proti slovenski univerzi, češ, da jo zahteva narod, ki nima niti knjig za srednje šole. Končno je tudi častital „Štajercu“ na njegovem izbornem delovanju. Radovedni smo res, kaj bi se storilo s slovenskim e. k. r. poštnim uradnikom, ki bi na tak način nastopal na političnih shodih proti Nemcem kakor nastopa Pogatschnigg proti Slovincem! — Wolf je govoril proti nagodbi z Ogrsko. — „Štajerc“ vedno piše, da je slovenski list, da se poteguje za koristi slovenskega kmeta, ali to zborovanje mora pač tudi najtrdnjšemu njegovemu pristašu odpreti oči, kam meri njegovo delovanje. Shod je priredilo „nemškonacionalno društvo“, na shodu poročajo najzagrizenejši vsenemci edinole o utrditvi nemštva na Spodnjem Štajerskem, slovenskega kmeta sploh niti ne omenjajo, čuvati je treba le srednji stan, kmet je le molzna kravica! Komur to ni dovolj, da bi izpregledal, pač ni pri pravi pameti, in kdor še naprej verjame „Štajerčeve“ laži, mu res ni pomagati.

V Ptuj zopet ni vse v redu. Ni še dolgo temu, kar so se prale pred raznimi sodišči precej umazane stvari iz pašalika velikega peka in Nemca, ptujkega župana Orniga, in zopet se obeta nekaj takega. C. k. r. namestništvo v Gradcu je nenadoma suspendiralo desno roko župana Orniga, načelnika mestnih uradov, Eberhartingerja, in uradne posle je izročilo posebnemu komisarju. Eberhartingerja dolža zlorabe uradne oblasti. Pač se bo zopet izpletlo kaj lepega, kar ne bo všeč gospodu Ornigu, in potem bo imel še več vzrokov, da bi se odrekel županstvu, kakor jih je imel sedaj, ko ga ni hotel sprejeti. O stvari bomo poročali!

Nemška iredenta v Trstu. V soboto je bilo v tržaški nemški gostilni „Eintracht“ zborovanje tržaških Nemcev, na katerem je bil govor o penzijskem zavarovanju privatnih uslužbencev. Kak duh vlada v teh tržaških nemških krogih, najboljšo kaže konec poročila o tem zborovanju v „Deutsche Stimmen“, kjer se bere dobesedno: „Z največjo radostjo so se združili navzoči z govornikom v klic: „Heil Alldeutschland“, in da izrazijo svoje navdušenje, zapeli v zvišeno bojno pesem „Die Wacht am Rhein“. — Res lepega gada goji naša vlada na svojih cesarsko kraljevih avstrijskih prsih.

Kdo vzdržuje nemštvo v Primorju? V nedeljskih „Deutsche Stimmen“ priobčuje med tržaškimi vestmi neki Karl Manhart neki oklic, namenjen v prvi vrsti alpskim Nemcem, v drugi pa sploh vsemu avstrijskemu nemštvo, v katerem milo prosi prispevkov za zgradbo namške hiše v Trstu, katera naj bi bila tržaškim Nemcem središče vsega njihovega delovanja, narodnega, znanstvenega, družabnega in gospodarskega. S pomočjo študmarke naj bi se tudi iz te hiše dobivali odjemalci za blago tržaških nemških trgovcev med alpskimi Nemci, ki bi nasprotno svojim proizvodom našli odjemalce na tržaškem trgu. To omenjamo le toliko, da povemo, kak namen naj bi imelo to „središče“ tržaških Nemcev. V celem članku nas pa najbolj zanima priznanje, da tržaški Nemci, ki so prišli s trebuhom za kruhom v Trst in so se komaj nekoliko ogrevši že razmahali v vsej svoji avstrijskonemški zagrizenosti, nimajo opore v trdnjše situiranih nemških krogih, n e m -

škem veletrgovstvu, došlem iz nemškega rajha, kajti gospod Manhart je grozno hud na te ljudi ter pravi, da ti bratje iz rajha s svojo nacionalno brezspolnostjo podpirajo sovražnike njih rojakov, ki morajo biti tam doli ob jezikovni meji (?) danzadnem vroč boj za staro podedovano kulturo. Nemci iz rajha torej ne vzdržujejo nemške propagande v Trstu in Primorju sploh, pač pa inamo iskati pospeševalce primorskega nemštva edinole v naši e. k. r. vladi. Če se drugače ves „Grazer Tagblatt“ cedi samega navdušenja za nemštvo onstran avstrijskih meja, so „Deutsche Stimmen“ iz Trsta in Pulja tako črnorumeni patriotične, da morajo naravnost do solz ganiti vse, kar je e. k. r. v svoji patriotični navdušenosti celo vprašujejo, kaj neki bi se zgodilo onemu Nemcu v Trstu, ki bi javno zapel cesarsko pesem nemški. Pravijo, da bi ga raztrgali na kosce. In kdo tvori vse to nemštvo z njegovimi študmarkami in šulferajni v Trstu. Večina ravno e. k. r. uradništvo, in e. k. r. vlada že skrbi, da ne izumre v Trstu zarod e. k. r. uradniških nemškonacionalnih kričačev in hujskačev a la Pogatschnigg et consortes. C. k. r. vlada je tista, ki vzdržuje po svojih uradnikih in nameščencih tržaško neodrešeno nemštvo, ki ga protežira na vse mogoče načine, samo da ga more rabiti proti domačemu slovenskemu in italijanskemu prebivalstvu. Čemu je treba v Trstu nemških srednjih šol? Zato, da se tam nameščajo nemške učne moči, zato, da se zagotavlja Nemcem gotova posest, v kateri se smatra vsakega domačina, bodisi Slovinc ali Italijan, za vsiljenca! In tako je povsod, v vseh uradih, in povsod tamkaj, kjer ima vlada kaj vpliva. Da bi le enkrat domače prebivalstvo izpoznalo, odkod veje ta nemški veter in dalo poštenega odgovora na ta vedna in vedna hujskanja, potem bi tudi gradilcem zadnjega stebra znanega vsenemškega mostu upadel njihov že zdavnaj preveč porastli greben.

Kmetsko ljudstvo na Rumunskem. Poročali smo letos, kako nenadoma se se na Rumunskem spuntali kmetje. Navedli smo tudi poglavitne vzroke. Naj služi še sledeče v pojasnilo našim bralcem, kak je položaj kmetskega ljudstva na Rumunskem! Kmetskih nad 21 let starih mož je 500.000 sploh brez vsega posestva. Približno 60.000 kmetskih rodbin ima majhna posestva do 1/2 ha ali približno 1 plug. Taka posestva jim ne nesejo niti tretjega dela, kar rabijo za življenje. Nad 800.000 kmetskih posestnikov ima komaj po 1 do 2 hektarja velika zemljišča. Tudi tako zemljišče ne more preživeti posestnikove rodbine. 132.000 kmetov ima posestva velika po 2 do 3 hektare, da se na njih komaj preživijo. Skupaj torej nad 920.000 kmetskih rodbin, ki morajo jemati zemljo v najem. Le nekaj nad pol milijona kmetov se lahko preživlja na svojem posestvu. Nasproti tej množici pa je 4171 veleposestnikov z ogromnimi posestvi, ki imajo 3/5 (tri petine) vse zemlje in jo dajejo večinoma v najem podjetnikom, ti pa kmetskemu ljudstvu. Posestniki in podjetniki pa hočejo imeti lepe dohodke in dobičke iz najemnine. Tako se v Rumuniji izsesava ljudstvo.

Prvi trgovski narod na svetu niso Angleži, temveč Belgijci, ako se primerja vrednost trgovanja s številom prebivalstva. Na Angleškem, kjer je 43 milijonov prebivalstva, je znašala celokupna trgovina leta 1905. 22 milijard frankov. Nemčija s 60 milijoni prebivalcev je imela trgovinskega prometa 15 milijard, Francija z 39 milijoni prebivalcev je napravila 8-75 milijard, a mala Belgija, ki ima le 7 milijonov prebivalcev, izkazuje trgovine za 7 milijard. Potemtakem je Belgijec dvakrat podjetnejši v trgovini kakor pa kramarski Anglež.

Posledice malovredne ženske. V Italiji je živela od 1760. do začetka XIX. stoletja ženska, ki se je celo življenje klatila po deželi, kradla in pijančevala. Od nje izhaja 843 potomcev, in marljivemu preiskavanju statistov se je posrečilo dognati, kako je živelo 709 teh potomcev. Izmed teh je 106 nezakonskih otrok, 143 je bilo beračev, 64 jih je sklenilo življenje v ubožnicah, 151 v norišnicah, zaradi zločina jih je bilo obsojenih 76, med njimi 7 zaradi umora itd. Toliko zla prinese človeški družbi ena izprijena ženska.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. V sled vedno ugodnejših poročil iz Amerike in Angleškega, kjer je angleška banka zopet znižala privatni diskont, se je v zadnjih dneh tendenca na denarnem trgu razveseljivo utrdila. Skoraj vsi vodilni spekulacijski papirji so se zboljšali, posebno pa delnice državnih železnic, potem kreditne akcije in papirji raznih železnih podjetij. Višje stoje tudi avstrijske in ogrske rente. Kreditne akcije so se zboljšale za K 2-25, ogrska kreditna banka za K 1-50, zavod za zemljiški kredit za K 8—, zemljiška banka za K 2-75. Delnice državnih železnic so poskočile za K 5-35, lombardi za K 1-30, alpske montanske akcije za K 3-15. Menični eskompt neizpremenjen,

bančna obrestna mera 6%, privatni diskont 5 1/2%, daljši 6 do 6 3/8%.

Promet s pridelki.

Na žitnem trgu se sicer cene niso zvišale, vzlic temu pa se kaže tendenca nekoliko boljše. V Budimpešti so cene nekoliko poskočile, ker ozimna kaže slabše, kakor se je pričakovalo. Prodalo se je pšenice jako malo, ravno tako rži, bolj se je popraševalo po evsu in koruzi, katerim je ostala cena približno ista.

Na trgu za klavno živino se vedno opaža nazadovanje cen na celi vrsti. Trg je vzlic temu slab in mnogo živine ostane neprodane.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 77 do 80 kg K 13 05 do K 13 55; slovaška nova 77 do 81 kg K 12 45 do K 12 95; nižeavstrijska in moravska, nova K 12 15 do K 12 50.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 12 20 do K 12 40; peštanska nova 72 do 75 kg K 12 20 do K 12 45; avstrijska 72 do 75 kg K 12 05 do K 12 35; ogrska 72 do 74 kg K 12 10 do K 12 35.

Ječmen moravski K 10— do K 10 70, slovaški K 8 25 do K 9 90.

Koruzka, ogrska K 8 10 do K 8 25.

Oves, ogrski srednje vrste K 9 05 do K 9 30; prve vrste K 8 80 do K 9 10.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 62— D, K 62 60 Bl. Cena enaka.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 98— D, K 99—. Cena poskočila.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 72— do K 71 50. Cena nekoliko poskočila.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez sode, prompt ab Trst, transito K 11 50 do K 12— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje K 0 60 do K 1 64

„ „ zadnje „ 0 72 „ „ 1 84

telečje „ „ 0 76 „ „ 1 60

svinjsko „ ogrsko „ 1 04 „ „ 1 56

ovčje „ „ 0 60 „ „ 1 10

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 74 50 D, K 75— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 40 50 D, K 41— B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 61— D, K 61 50 B ab Dunaj. Cena enaka.

Sladkor, v kockah za 100 kg; brutto K 73— D K 74— B, kristalni sladkor prompt K 65— D, K 65 50 B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average K 48— D; K 49— B; Santos Perl Good K 58— D; B. 54— K prompt od Trsta. Tendence mirna.

Važna razsodba upravnega sodišča. Davčna oblast je predpisala mariborski mestni občini zemljiški davek od tamošnjega mestnega parka in ljudskega vrta. Ker se pa smatrajo javni nasadi za krajevne trge (Ortsplatz), so prosti zemljiškega davka. Mariborska mestna občina je torej zahtevala, da se mestni nasadi, ki so bili dosedaj klasificirani kot vrta, uvrste med krajevne trge. Ta zahteva je bila odklonjena v vseh inštancah. Mestna občina se je nato obrnila na upravno sodišče, ki je razveljavilo odlok finančnega ministrstva kot v postavi neutemeljen ter izreklo, da so javni trgi, katerim pripadajo tudi javni nasadi (öffentliche Parkanlagen) prosti zemljiškega davka. Ako je ministstvo v predležem slučaju smatralo za potrebno predpisati zemljiški davek, ker je prostor, ki naj bi se obdavčil, izven obstoječega občinskega ozemlja na popolnoma nezazidanem ozemlju, je nasprotno dokazano, da je stavbena oblast že uradno določila (Wiedmung) ta prostor za javen park, da se je za sosedne prostore izdalo stavbeno dovoljenje in se izvedla parcelacija, da se potemtakem jasno izpozna, da se hoče tu napraviti javen prostor (Platz).

Upravno sodišče je mnenja, da ima postavna določitev kakega prostora za javen prostor kot posledico oproščenja zemljiškega davka. — To razsodbo upravnega sodišča priporočamo v tehten predarek ljubljanskemu občinskemu svetu in sploh vsem občinam, katere morda po nepotrebnem plačujejo zemljiški davek od javnih nasadov. Upravno sodišče je izreklo svojo razsodbo v soboto dne 23. t. m.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. Lav. Schwentnerja v Ljubljani.

Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča

izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Ustanovljeno 1842. Telefon šte. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna:

Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela „Union“.

Delavnica:

Igriške ulice 6 Ljubljana.

Prva

domača dolenska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1— lit.	Tropinovec navad. K 1— lit.
III. „ 1 10 „	III. „ 1 10 „
II. „ 1 30 „	II. „ 1 20 „
I. „ 1 50 „	I. „ 1 40 „
Drožnik III. „ 1 30 „	Brinjevec III. „ 1 40 „
II. „ 1 50 „	II. „ 1 80 „
I. „ 1 80 „	I. „ 2— „
Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.	

Spezialiteta „Slovenec“ narodna grenčica narodni liker od K 1 10 do K 1 20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinjših likerjev od K 1— do K 1 60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1— do K 2— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem e. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil, plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Postena in solidna postrežba!

FR. STUPICA

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Marije Terezije cesta št. 1 poleg „Figabirta“ Ljubljana Valvazorjev trg št. 6 poleg Križev. cerkve.

Največja zaloga slamoreznic, mlatilnic, gopelnov, čistilnic, trijerjev, preš za grozdje in sadje, plugov in bran, pump in cevi za vodo, vino in gnojnice. — Ravnotam se dobijo vedno po najnižjih cenah, železni nagrobni križi, štedilniki, peči, kuhinjska oprava, vsa orodje za kovače, ključavnice, kleparje, mizarje in tesarje, portland in roman cement, traverze in železniške šine. Za kmetovalce posebne važnosti so ročno-povlečne grablje, s katerimi naredi jedna oseba v istem času toliko, kakor z navadnimi grabljami šest oseb, dalje plugi patent „Sack“. Posnemalniki za mleko in vsa druga oprava za mlekarne.

Postena in solidna postrežba!

GRIČAR & MEJAČ

v Ljubljani, Prešernove ulice šte. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospe, dečke in deklice. Ceniki zastonj in poštne prosto.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!